

The image features a partial view of the European Union flag on the left side, showing the blue field with yellow stars. The background is a dark, overcast sky with light grey clouds.

JUNI 2024

Nytt EU direktiv om *due diligence*-krav för företags hållbarhetsarbete

V
VINGE

Europeiska unionen antar direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet - Corporate Sustainability Due Diligence Directive

Den 24 maj 2024, antog Rådet direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet, på engelska Corporate Sustainability Due Diligence Directive ("CS3D" eller "Direktivet") vilket innebär att lagstiftningsprocessen nu är avslutad. Direktivet inför skyldigheter för stora företag att genom tillbörlig aktsamhet ("due diligence") främja hållbar utveckling samt respektera mänskliga rättigheter och miljön. Det är en del av den europeiska gröna given och agendan för hållbar finansiering, som syftar till att anpassa EU:s ekonomi till miljömässiga och sociala mål. CS3D kompletterar direktivet om hållbarhetsrapportering för företag (*En*: Corporate Sustainability Reporting Directive, "CSRD"). CSRD kräver att företag tar fram en hållbarhetsrapport om vilken inverkan deras verksamhet och deras leverantörskedjor har på mänskliga rättigheter och miljön. CS3D kompletterar CSRD bland annat genom att etablera skyldigheter för företag att identifiera, redovisa, förebygga och mildra sådan inverkan.

Det ursprungliga förslaget offentliggjordes av Kommissionen i februari 2022. Efter att Europaparlamentet antagit sin ståndpunkt i juni 2023, i vilken de krävt viktiga ändringar av förslaget så nådde man, under det spanska ordförandeskapet, en preliminär överenskommelse med Rådet i december 2023. Överenskommelsen fick dock inte majoritet i Rådet och det blev därför nödvändigt att revidera den under det belgiska ordförandeskapet. Detta resulterade i det kompromisspaket som slutligen antogs av Parlamentet den 24 april 2024 och av Rådet den 24 maj 2024.

Den slutliga versionen av Direktivet kommer att få långtgående konsekvenser, även om det rör sig om en urvattning jämfört med Kommissionens ursprungliga förslag och även jämfört med den version som Rådet och Parlamentet enades om i december 2023. En av de viktigaste förändringarna är att antalet företag som omfattas av Direktivets tillämpningsområde har minskats. Detta har åstadkommit genom att höja tröskeln för det minsta antalet anställda från 500 till 1000 och höja den lägsta omsättningen från 300 miljoner euro till 450 miljoner euro. Följden av dessa ändringar är att Direktivet nu endast beräknas bli tillämpligt på en tredjedel av de företag som skulle ha omfattats under det ursprungliga förslaget. Rådet motsatte sig också Kommissionens förslag att medlemmarna av företagsledningen inom ramen för sin omsorgsplikt skulle beakta konsekvenserna av sina beslut med avseende på hållbarhetsaspekter samt ansvara för att införa och övervaka åtgärder för due diligence, liksom förslaget att det korrekta genomförandet av planen för utsläppsminskning skulle beaktas vid fastställandet av ledningens rörliga ersättning.

1 Tillämpningsområde

CS3D kommer att vara tillämpligt på företag som är registrerade enligt lagstiftningen i en medlemsstat och som uppfyller vissa finansiella kriterier. Företag som i genomsnitt har haft mer än 1000 anställda och en *global nettoomsättning* som överstiger 450 miljoner euro under det senaste räkenskapsåret kommer att omfattas av Direktivet. Dessutom omfattas företag, som inte uppfyller dessa tröskelvärden individuellt, men som är det yttersta moderbolaget i en koncern som på konsoliderad basis uppfyller dessa kriterier.

Viktigt att notera är att Direktivet även är tillämpligt på företag utanför EU, om de har genererat en nettoomsättning på mer än 450 miljoner euro *i unionen* under det räkenskapsår som föregår det senaste räkenskapsåret. Detsamma gäller för moderbolag i en koncern som på konsoliderad basis når upp till tröskelvärdet för omsättningen. Företag utanför EU måste utse en EU-representant som ska agera för deras räkning under CS3D. Representanten ska se till att bolaget följer Direktivet och samarbetar med tillsynsmyndigheterna.

Vidare omfattar Direktivet även företag i EU som har ingått franchise- eller licensavtal och som genererar royalties som överstiger 22,5 miljoner euro. För att Direktivet ska vara tillämpligt måste det berörda företaget själv ha haft eller vara det yttersta moderbolaget i en koncern som hade en global nettoomsättning på mer än 80 miljoner euro. Denna franchise-/licensregel gäller även för företag utanför EU, om de genererar en nettoomsättning på mer än 80 euro *i unionen*.

Direktivet är inte tillämpligt på alternativa investeringsfonder (AIF), enligt definitionen i AIF-direktivet, eller företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (UCITS) som har tillstånd i enlighet med UCITS-direktivet.

2 Förpliktelser

Företag som omfattas av CS3D är föremål för en mängd olika förpliktelser. Dessa förpliktelser avser uppfyllandet av mänskliga rättigheter och klimatrelaterade mål samt hantering av verksamhetskedjan.

Direktivet innehåller en rad bestämmelser rörande företags ansvar för att hantera faktiska och potentiella negativa effekter på mänskliga rättigheter och miljön. Detta inom den egna organisationen, hos dotterbolag och hos affärspartners i verksamhetskedjan. Det åligger medlemsstaterna att säkerställa att företag som omfattas av Direktivet integrerar due diligence i sina policyer och riskhanteringssystem. Detta omfattar en due diligence-policy som utformats genom samråd med anställda och deras representanter. Företagen är skyldiga att identifiera och utvärdera, förebygga eller, om detta inte är möjligt, att mildra potentiell negativ påverkan som har eller borde ha identifierats. Vidare ska de se till att faktisk negativ påverkan upphör och tillhandahålla lämpliga åtgärder för att avhjälpa påverkan om de har orsakat eller bidragit till den.

En skyldighet som är intressant att notera är att företag som omfattas ska åläggas att söka avtalsmässiga garantier från direkta affärspartners om att dessa kommer att säkerställa att företagets uppförandekod efterlevs, vilket innefattar en skyldighet för de senare att i sin tur upprätta motsvarande avtalsmässiga garantier från sina partners (om dessa är del av det första företagets verksamhetskedja).

En stor del av due diligence-processen omfattar samråd med intressenter, inklusive anställda, fackföreningar, konsumenter, icke-statliga organisationer samt andra individer, grupper, gemenskaper och enheter vars rättigheter eller intressen påverkas eller kan komma att påverkas av det berörda företagets verksamhet. Dessutom måste företagen inrätta ett förfarande för att hantera klagomål, och en mekanism för inlämning av anmälningar om negativa effekter avseende den egna verksamheten, deras dotterbolags verksamhet eller deras affärspartners i verksamhetskedjan.

Medlemsstaterna ska också se till att företagen genomför regelbundna utvärderingar. Därtill, om de inte redan omfattas av krav på hållbarhetsrapportering enligt CSRD, är företagen skyldiga att rapportera om de frågor som omfattas av CS3D i uttalanden på sina webbplatser.

Vidare måste företagen, återigen om de inte redan gör detta enligt CSRD, utarbeta och implementera en omställningsplan för att motverka klimatförändringar. Denna plan ska garantera att deras affärsmodell och strategiska inriktning står i samklang med övergången till en hållbar ekonomi. Detta innebär att verksamheten ska anpassas för att bidra till att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C, i enlighet med Parisavtalet, samt att sträva efter klimatneutralitet i linje med målen i den europeiska klimatlagen (förordning 2021/1119). Planen bör innehålla konkreta mål för 2030 och för varje påföljande femårsperiod fram till 2050. Dessa mål ska vara underbyggda av övertygande vetenskapliga bevis. Omställningsplanen ska revideras årligen och innehålla en aktuell redogörelse för företagets framsteg i arbetet mot dessa mål.

Det är slutligen värt att notera att medlemsstaterna ska se till att upphandlande myndigheter får beakta efterlevnaden av CS3D som en miljömässig eller social faktor i tilldelningskriterierna för offentlig upphandling och koncessionskontrakt i enlighet med EU:s direktiv om offentlig upphandling.

3 Kontrollmekanismer och påföljder

CS3D inför olika kontrollmekanismer för att säkerställa att dess krav uppfylls. Bland dessa mekanismer ingår att medlemsstaterna utser oberoende tillsynsmyndigheter. Dessa myndigheter ska bland annat ha befogenhet att begära information, genomföra utredningar och inspektioner samt beordra att en överträdelse upphör eller att åtgärder vidtas samt besluta om påföljder. Genom Direktivet inrättas vidare ett europeiskt nätverk av tillsynsmyndigheter för att främja samarbete och samordning mellan de nationella myndigheterna. Direktivet säkerställer också att enskilda har rätt att inkomma med klagomål till de relevanta tillsynsmyndigheterna om de anser att ett företag inte uppfyller sina skyldigheter.

Vidare ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner som är effektiva, proportionella och avskräckande. Dessa regler ska åtminstone inkludera böter och krav på ett offentligt uttalande i vilket det ansvariga företaget och överträdelsens art anges. Böterna ska baseras på företagets globala nettoomsättning och ha en övre gräns som inte får vara lägre än 5 procent. När de nationella tillsynsmyndigheterna överväger om påföljder ska utdömas, val av påföljd och nivå, ska de ta hänsyn till faktorer såsom hur allvarlig överträdelsen är, dess varaktighet, de ekonomiska fördelarna som uppnåtts genom överträdelsen, företagets vilja att samarbeta samt de åtgärder som vidtagits för att avhjälpa effekterna av överträdelsen.

Tillsynsmyndigheternas beslut ska inte påverka företagets civilrättsliga ansvar (se nedan).

4 Civilrättsligt ansvar

Ett viktigt inslag i Direktivet är införandet av en ordning för civilrättsligt ansvar. Denna ordning får anses ganska långtgående, även om det återstår att se exakt vilka effekter den kommer att få i praktiken.

CS3D föreskriver att medlemsstaterna ska införa bestämmelser om civilrättsligt ansvar som innebär att företag hålls ansvariga för skador till följd av uppsåtlig eller oaktsam underlåtenhet att uppfylla kraven på due diligence, när rättigheten, förbudet eller skyldigheten i de instrument för mänskliga rättigheter eller miljö som anges i bilaga I syftar till att skydda den berörda fysiska eller juridiska

personen och skadan har orsakats den fysiska eller juridiska personens rättsliga intresse som skyddas enligt nationell rätt.

Ett företags civilrättsliga ansvar ska inte påverka det ansvar som åvilar dess dotterbolag eller de direkta eller indirekta affärspartners som ingår i dess verksamhetskedja. I de fall där skadan är resultatet av gemensamma handlingar, ska de inblandade parterna vara solidariskt ansvariga. Dock kan företaget inte ställas till svars om skadan uteslutande har orsakats av en affärspartner inom dess verksamhetskedja. Den som lidit skada har rätt till full kompensation i enlighet med tillämplig nationell lagstiftning. Preskriptionstiden för att göra anspråk ska vara minst fem år och börjar inte löpa förrän överträdelsen har upphört och den skadelidande fått kännedom om, eller rimligen borde ha känt till, agerandet och att det utgjorde en överträdelse, att överträdelsen orsakat den skadelidande skada samt överträdarens identitet. Vidare får rättegångskostnaderna inte vara oöverkomligt höga och kändanden måste ha möjlighet att begära förbudsföreläggande.

Medlemsstaterna ska dessutom tillåta skadelidande parter att bemyndiga fackföreningar eller icke-statliga organisationer att väcka talan för deras räkning. Direktivets regler om civilrättsligt ansvar gäller även om den lag som är tillämplig på anspråken inte är lagen i en medlemsstat.

5 Nästa steg

CS3D kommer att träda i kraft 20 dagar efter offentliggörandet i Europeiska unionens officiella tidning. Därefter har medlemsstaterna två år på sig att införliva Direktivet.

I Direktivet fastställs olika tidsfrister för efterlevnad baserat på företags storlek, omsättning och lokalisering:

- De största företagen med över 5000 anställda och en global nettoomsättning som överstiger 1500 miljoner euro, samt företag utanför EU med en omsättning i unionen som överstiger 1500 miljoner euro, har en tidsfrist på tre år från Direktivets ikraftträdande (2027);
- Något mindre företag med fler än 3000 anställda och en global nettoomsättning på över 900 miljoner euro, samt företag utanför EU med en omsättning i unionen på över 900 miljoner euro, har en tidsfrist på fyra år (2028);
- Alla andra företag som omfattas av Direktivet - med över 1000 anställda och en nettoomsättning i världen/unionen på över 450 miljoner euro - har en tidsfrist på fem år (2029).

6 Kommentarer

Med tanke på att de flesta EU-medlemsstater för närvarande saknar lagstiftning om företags due diligence-ansvar avseende hållbarhet, kommer CS3D att medföra kraftigt utökade skyldigheter för företag, även om antalet företag som direkt omfattas av Direktivets tillämpningsområde är relativt begränsat i ljuset av de revideringar som gjorts sedan det ursprungliga förslaget. Eftersom CS3D dock i princip endast innehåller minimibestämmelser så har medlemsstaterna, med undantag för några särskilt angivna bestämmelser, möjlighet att införa strängare bestämmelser

De skyldigheter som åläggs företag som omfattas är relativt långtgående, inte minst mot bakgrund av skyldigheten att inrätta klagomåls- och anmälningsmekanismer för intressenter samt rätten för skadelidande att väcka skadeståndstalan (inklusive rätten att bemyndiga fackföreningar eller icke-statliga organisationer att väcka sådan talan för deras räkning).

Även om mindre företag inte direkt omfattas av CS3D kan de ändå komma att påverkas indirekt, eftersom de kan ingå i verksamhetskedjan hos större företag som omfattas av Direktivet. Därmed kan de behöva lämna information eller vidta åtgärder avseende due diligence i enlighet med avtalsförpliktelser med större företag, för att inte hållas avtalsrättsligt ansvariga för skador som orsakats av deras egen bristande efterlevnad eller helt enkelt för att inte riskera att förlora affärsmöjligheter.

Det är också möjligt att mindre företag anser det vara en konkurrensfördel att respektera Direktivets regler, trots att de inte är skyldiga att göra det. Direktivet uppmuntrar större företag att hjälpa mindre företag att följa bestämmelserna om due diligence och medlemsstaterna är skyldiga att tillhandahålla information och ge stöd till de mindre företagen. Det senare kan även innefatta ekonomiskt stöd.

Kontakt

Martin Johansson

Delägare, Advokat

martin.johansson@vinge.se

Carl Brinnen

Trainee

carl.brinnen@vinge.se

